

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ Š.**, bývajúceho v U., t.č. v S., zastúpeného JUDr. E., advokátkou so sídlom v S., **2/ Z.**, bývajúcej v N., **3/ M.**, bývajúcej v H., **4/ I.**, bývajúceho v M., proti žalovanej **A.**, bývajúcej v U., zastúpenej JUDr. J., advokátom so sídlom v H., **o vypratanie nehnuteľností**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 5 C 159/2005, o dovolaní žalobcu 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 19. marca 2008 sp. zn. 13 Co 21/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e**

1. rozsudok Krajského súdu v Prešove z 19. marca 2008 sp. zn. 13 Co 21/2007,
2. rozsudok Okresného súdu Humenné z 1. februára 2007 č.k. 5 C 159/2005-86, okrem výroku, ktorým bolo konanie zastavené a ktorým bol vzájomný návrh žalovanej proti žalobcovi o zaplatenie 200 000 Sk vylúčený na samostatné konanie.

Vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Humenné na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Humenné rozsudkom z 1. februára 2007 č.k. 5 C 159/2005-86 žalovanej uložil povinnosť vypratať do 30 dní nehnuteľnosti v katastrálnom území U. vedené v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č. X. ako rodinný dom súpisné č. X. na parcele č. X., ďalej parcela č. X. – trvalý trávny porast vo výmere X. m², parcela č. X. – orná pôda vo výmere X. m² a parcela č. X. – trvalý trávny porast vo výmere X. m² (ďalej len „nehnuteľnosti“). Konanie o žalobe žalobcov 2/, 3/ a 4/ proti žalovanej zastavil. Rozhodol tiež o trovách konania. Vzájomný návrh žalovanej proti žalobcovi 1/ o zaplatenie 200 000 Sk vylúčil na samostatné konanie. Vykonaným dokazovaním mal súd preukázané, že žalobca 1/ je

výlučným vlastníkom nehnuteľností, ktoré nadobudol dedením po otcovi Š. a po matke H.. Po podaní žaloby v tejto veci súrodenci žalobcu 1/ (žalobcovia 2/ až 4/) previedli svoje spoluvlastnícke podiely na žalobcu 1/ darovacou zmluvou z 20. augusta 2005 (ďalej len „darovacia zmluva“). Následne žalobcovia 2/ až 4/ zobrali žalobu späť a súd konanie o ich žalobe zastavil. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalobca preukázal svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ktoré po rozvode manželstva so žalovanou užíva žalovaná bez právneho dôvodu. Na tom nič nemení skutočnosť, že 29. októbra 1982 uzavreli žalobca 1/ a žalovaná (ako kupujúci) a žalobcovia 2/ až 4/ (ako predávajúci) kúpnu zmluvu ohľadom prevodu 1/2 nehnuteľností (ďalej len „kúpna zmluva“); kúpna zmluva totiž nebola registrovaná štátnym notárstvom. Žalovaná v konaní súhlasila s vypratím nehnuteľností za podmienky, že jej žalobca 1/ vyplatí 200 000 Sk ako náhradu za vložené investície do označeného rodinného domu za trvania manželstva; vzhľadom na to aj vzniesla vzájomný návrh proti žalobcovi, ktorý súd vylúčil na samostatné konanie. Z týchto dôvodov súd prvého stupňa žalobe o vypratím nehnuteľností vyhovel. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok súdu prvého stupňa vo výrokoch o vypratím nehnuteľností a vo výroku o trovách konania napadla žalovaná odvolaním. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 19. marca 2008 sp. zn. 13 Co 21/2007 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalovanej nepriznal náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania. V odôvodnení uviedol, že dokazovaním vykonaným súdom prvého stupňa a doplneným odvolacím súdom bolo preukázané, že kúpna zmluva nebola registrovaná štátnym notárstvom a nenadobudla účinnosť. Napriek tomu ale bolo potrebné vziať na zreteľ, že na základe tohto právneho úkonu žalobca 1/ a žalovaná vo vymedzenom spoluvlastníckom podiele nehnuteľnosti užívali dobromyseľne a nepretržite ako ich vlastné. Podľa názoru odvolacieho súdu tým spoločne splnili podmienky pre vydržanie nehnuteľností (§ 130 a § 134 Občianskeho zákonníka). Na tom, že takto nadobudli zodpovedajúci spoluvlastnícky podiel nehnuteľností, už nemohla mať vplyv skutočnosť, že neskôr došlo k uzavretiu darovacej zmluvy. Odvolací súd z uvedených dôvodov zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutých výrokoch a žalobu o vypratím nehnuteľností zamietol. O trovách prvostupňového a odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 v spojení s § 150 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca 1/ dovolanie, v ktorom uviedol, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Namietal, že na rozdiel od žalovanej riadne preukázal svoje vlastníctvo nehnuteľností. Odvolací súd mu neposkytol ochranu jeho vlastníckeho práva, prekročil rozsah a obsah podanej žaloby a nevzal na zreteľ, že žalovaná nepodala návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam ani nekonkretizovala spoluvlastnícky podiel, ktorý mal byť nadobudnutý manželmi právnym titulom vydržania. Žalovaná ani ničím nedoložila údajné splnenie jednotlivých podmienok nadobudnutia vlastníctva týmto právnym titulom. V konaní podala iba protinávrh, ktorým uplatnila nárok na zaplatenie úhrady investícií spojených so zhodnotením nehnuteľností – nedomáhala sa teda vlastníckych práv. Dokazovanie bolo na odvolacom súde vykonané nedostatočne; jeho priebeh a výsledky nedávali žiadny podklad pre záver odvolacieho súdu o vydržaní spoluvlastníckeho podielu nehnuteľností žalobcom 1/ a žalovanou. K vydržaniu nemohlo dôjsť tiež preto, lebo žalovaná si bola neustále vedomá, že nehnuteľnosti boli v spoluvlastníctve žalobcu 1/ a jeho súrodencov – aj preto nikdy nechcela investovať do označeného domu. Z týchto dôvodov dovolateľ žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie zamietnuť, lebo napadnutý rozsudok krajského súdu je vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že treba zrušiť nielen dovolaním napadnutý rozsudok, ale aj rozsudok súdu prvého stupňa.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi; obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

I keď žalobca 1/ namietal len to, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd vzhľadom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. skúmal, či dovolaním napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní, v ktorom došlo k procesnej vade konania uvedenej v § 237 O.s.p. (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). V dovolacom konaní ale existencia vady tejto povahy nevyšla najavo.

Rovnako so zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k tzv. inej procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Na takúto vadu musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná. O vadu tejto povahy ide tiež vtedy, keď súd skutkové závery, z ktorých vyvodil svoje právne závery, založil na výsledkoch dokazovania nevykonaného v súlade so zákonnými ustanoveniami upravujúcimi spôsob vykonania dokazovania určitým dôkazným prostriedkom. Zo spisu vyplýva, že v konaní na súdoch oboch nižších stupňov došlo k vade uvedenej povahy.

I keď sa v odôvodnení rozsudku súdu prvého stupňa uvádzajú viaceré listinné dôkazy (listy vlastníctva, rozhodnutia o dedičstve po oboch rodičoch žalobcov, rozsudok súdu o rozvode manželstva žalobcu 1/ a žalovanej, uznesenie súdu o schválení zmluvy žalobcu 1/ a žalovanej v konaní o vypořádanie ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov, kúpna zmluva, darovacia zmluva a pod.) ako podklad pre rozhodnutie súdu, obsah zápisníc z pojednávanií spísaných súdom prvého stupňa 20. marca 2006 (č.l. 61 spisu), 29. mája 2006 (č.l. 68 spisu) a napokon 1. februára 2007 (č.l. 80 spisu) svedčí o tom, že dokazovanie ani jednou z týchto listín nebolo vôbec vykonané. Dokazovanie týmito listinami sa pritom malo vykonať tak, že predseda senátu alebo samosudca mal na pojednávanií listinu alebo jej časť prečítať alebo oboznámiť jej obsah (viď § 129 ods. 1 O.s.p.).

Odvolací súd uvedenú závažnú procesnú vadu konania, ku ktorej došlo v konaní na súde prvého stupňa, prehliadol (v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa „v podstate dostatočne zistil skutkový stav, nesprávneho ho právne posúdil“). Neuvedomil si, že ak skutkové zistenia súdu prvého stupňa neboli podložené procesne správnym dokazovaním, nemal a ani nemohol mať pre svoje právne závery žiadne podklady. Navyše, sám sa tiež dopustil procesného pochybenia, keď bez akéhokoľvek doplnenia alebo zopakovania dokazovania – iba so zreteľom na kúpnu zmluvu – zaujal odlišné skutkové

závery, z ktorých potom vyvodil právny názor, že žalobca 1/ a žalovaná vydržali spoluvlastnícky podiel nehnuteľností do ich bezpodielového spoluvlastníctva.

Ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. umožňovalo odvolaciemu súdu, aby na základe opakovaného dokazovania dospel k vlastnému zisteniu skutkového stavu, ktoré mohlo byť odlišné od skutkového zistenia, ktoré urobil súd prvého stupňa. Ak sa však odvolací súd chcel odchyliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, mal dokazovanie sám opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie v zmysle § 132 O.s.p. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k odlišnému právnemu záveru, dospel bez vykonania dokazovania.

Obsah zápisníc z pojednávaní pred odvolacím súdom z 12. marca 2008 (č.l. 117 spisu) a z 19. marca 2008 (č.l. 121 spisu) svedčí o tom, že odvolací súd v skutočnosti nevykonal žiadne dokazovanie. Doplnením dokazovania alebo jeho zopakovaním nie je totiž podanie správy o doterajšom priebehu konania povereným členom senátu ani vyjadrenie účastníkov konania k veci na odvolacom pojednávaní.

So zreteľom na vyššie uvedené procesné pochybenia súdov oboch nižších stupňov dospel dovolací súd k záveru, že v predmetnom konaní došlo v konaní k tzv. inej procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na túto procesnú vadu konania zrušil nielen zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale (v zodpovedajúcom rozsahu) aj ním zmenený rozsudok súdu prvého stupňa a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.). S prihliadnutím na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť obe tieto rozhodnutia, nezaoberal sa ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní (vrátane námietky, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. januára 2010

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková